

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2018/10
Karar Sayısı : 2018/13
Karar Tarihi : 28.2.2018
R.G. Tarih- Sayı : Tebliğ edildi

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 14. Asliye Ticaret Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 25.6.2010 tarihli ve 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 30. maddesinin;

A. 27.3.2015 tarihli ve 6639 sayılı Kanun'un 33. maddesi ile değişiklik yapılan (5) numaralı fıkrasının,

B. (6) numaralı fıkrasının,

C. 6639 sayılı Kanun'un 33. maddesiyle değişiklik yapılan (7) numaralı fıkrasının,

Anayasa'nın 2., 5., 40. ve 48. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Davalı şirkete ait aracın davacı şirketçe işletilen köprü ve otoyoldan ücret ödmeden geçiş yapması sebebiyle tahakkuk eden geçiş ücreti ve geçiş ücretinin on katı tutarında cezanın tahsili istemiyle başlatılan icra takibine itiraz üzerine açılan itirazın iptali davasında itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların yer aldığı 30. maddesi şöyledir:

“Geçiş ücretini ödememe ve güvenliğin ihlali

MADDE 30-(1) Genel Müdürlük işletimindeki otoyollar ile erişme kontrolünün uygulandığı karayolları için belirlenen geçiş ücretlerini ödemedен geçiş yaptığı tespit edilen araç sahiplerine Genel Müdürlük tarafından, geçiş ücreti ödemedен giriş çıkış yaptığı mesafeye ait geçiş ücretinin on katı tutarında idarî para cezası verilir.

(2) Erişme kontrolü uygulanan karayollarında kısıtlanan ve yasaklanan işler veya hareketleri yapanlar ve yaptırımlar ile koruma alanı içine giren hayvan sahiplerine Genel Müdürlükçe yetkilendirilen personel veya trafik polisi, trafik polisinin görev alanı dışında kalan yerlerde jandarma personeli tarafından beş yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu Kanunun 18 inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca karayolları sınır çizgileri dâhilinde yasaklanan fiilleri işleyenler hakkında 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu hükümleri uygulanır. Şu kadar ki; 2872 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin (s) bendinde belirtilen fiillerin şehirlerarası yolcu ve yük taşımacılığı yapanlar tarafından karayolları sınır çizgileri dâhilinde

işlenmesi halinde uygulanacak idarî para cezası beş yüz Türk Lirasından aşağı olamaz. Karayolları sınır çizgileri dâhilinde yasaklanan fiillerin denetimi ile 2872 sayılı Kanunda öngörülen yaptırımların uygulanmasında, Genel Müdürlük 2872 sayılı Kanunun 12 nci maddesi uyarınca yetkilendirilmiş kuruluşlardan sayılır.

(3) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen idarî para cezaları ile geçiş ücretleri ve ikinci fıkrasında yer alan idarî para cezaları tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir. Bu sürede ödenmeyen geçiş ücretleri ve idarî para cezaları 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir. Vergi daireleri tarafından tahsil edilen geçiş ücretleri, tahsilâtın yapıldığı ayı takip eden ayın sonuna kadar Genel Müdürlük hesaplarına aktarılır.

(4) Birinci fıkra uyarınca ödenmesi gereken idarî para cezaları ile geçiş ücretleri ödenmeden, kabahatin işlendiği araçların fennî muayeneleri ile satış ve devirleri yapılmaz.

(5) 4046, 3465 ve 3996 sayılı kanunlar çerçevesinde işletme hakkı verilen veya devredilen otoyollar veya erişme kontrolünün uygulandığı karayollarından geçiş ücretlerini ödemedi geçiş yapan araç sahiplerinden, işletici şirket tarafından geçiş ücreti ödemedi giriş çıkış yaptığı mesafeye ait geçiş ücreti ile birlikte, bu ücretin on katı tutarında ceza, genel hükümlere göre tahsil edilir. Ücretin on katı fazlası olarak tahsil edilen ceza tutarının yüzde altmış, tahsilini izleyen ayın yedinci günü mesai bitimine kadar, işletici şirket tarafından Hazine payı olarak, yıllık kurumlar vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesine şekli ve içeriği Maliye Bakanlığınca belirlenen bir bildirimle ödenir. İşletici şirket tarafından Hazine payının eksik bildirilmesi veya hiç bildirilmemesi ya da bildirildiği halde süresinde ödenmemesi halinde, Hazine payının ödenmesi gerektiği tarih ile tahsil edildiği tarih arasında geçen süreye 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesine göre uygulanacak gecikme zammı ile birlikte ilgili vergi dairesince 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilir.

(6) 4046, 3465 ve 3996 sayılı kanunlar çerçevesinde işletme hakkı verilen veya devredilen otoyollar veya erişme kontrolünün uygulandığı karayollarından ücretsiz geçiş yapan araçlar, işletici şirket tarafından bu maddenin yedinci fıkrasında öngörülen sürenin bitimini takip eden ilk iş gününde en yakın trafik kuruluşuna bildirilir.

(7) Geçiş ücretlerini ödemedi geçiş yapanlardan, ödemesiz geçiş tarihini izleyen on beş gün içinde yükümlü olduğu geçiş ücretini usulüne uygun olarak ödeyenlere, bu maddenin birinci fıkrası ile beşinci fıkrasında belirtilen cezalar uygulanmaz.

(8) (Ek:27/3/2015-6639/33 md.)Sürücüsünün Türk vatandaşı olup olmadığına bakılmaksızın yabancı plakalı araçlara uygulanacak olan bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen idari para cezaları ile geçiş ücretleri ve ikinci fıkrasında yer alan idari para cezaları tebligat şartı aranmaksızın sürücüsü bilgilendirilmek suretiyle tahsil edilir. Tahsilat gerçekleşmeden yabancı plakalı aracın ülkeyi terk etmesine izin verilmez. Bu fıkra hükümlerinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca müştereken altı ay içinde belirlenir. Uluslararası sözleşme hükümleri saklıdır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında, başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatma KARAMAN ODABAŞI tarafından hazırlanan ilk inceleme raporu ve itiraz konusu kanun hükümleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 30. Maddesinin 6639 Sayılı Kanun'un 33. Maddesi ile Değişiklik Yapılan (5) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

2. Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmayla yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte olan kurallardır.

3. 6001 sayılı Kanun'un 30. maddesinin 6639 sayılı Kanun'un 33. maddesi ile değişiklik yapılan (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, 4946, 3465 ve 3996 sayılı Kanunlar çerçevesinde işletme hakkı verilen veya devredilen otoyollar veya erişme kontrolünün uygulandığı karayollarında geçiş ücretini ödemeden geçiş yapan araç sahiplerinden işletici şirketlerce geçiş ücreti ve bu ücretin on katı tutarında cezanın genel hükümlere göre tahsil edileceği hükmüne bağlanmış; ikinci ve üçüncü cümlelerinde ise tahsil edilen ceza tutarından işletici şirketlerce ödenecek Hazine payının ödenme usul ve esasları belirlenmiştir.

4. Başvuran Mahkemede görülmekte olan dava, 3996 sayılı Kanun kapsamında işletme hakkı verilen otoyol ve köprüden geçiş ücreti ödenmeden yapılan geçişler sebebiyle geçiş ücreti ve on katı tutarında cezanın tahsili amacıyla başlatılan icra takibine itiraz edilmesi üzerine açılan itirazın iptali davasıdır. Bu itibarla, tahsil edilen ceza tutarından işletici şirketçe Devlete ödenecek Hazine payına ilişkin bir ihtilaf bulunmayıp Kanun'un 30. maddesinin 6639 sayılı Kanun'un 33. maddesi ile değişiklik yapılan (5) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin uyuşmazlıkta uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle söz konusu ikinci ve üçüncü cümleler yönünden başvurunun mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

5. Anayasa'nın "Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi" başlıklı 152. maddesinin dördüncü fıkrasında, "Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz."; 6216 sayılı Kanun'un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise "Mahkemenin işin esasına girerek verdiği ret kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılamaz." hükümlerine yer verilmiştir.

6. Kanun'un 30. maddesinin 6639 sayılı Kanun'un 33. maddesi ile değişiklik yapılan (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesine yönelik itiraz başvurusu, Anayasa Mahkemesinin 18.1.2018 tarihli ve E.2017/166, K.2018/8 sayılı kararıyla esastan reddedilmiş ve bu karar 27.2.2018 tarihli ve 30345 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

7. Anayasa Mahkemesince işin esasına girilerek verilen ret kararından sonra aynı kural hakkında yeni bir başvurunun yapılabilmesi için önceki kararın Resmî Gazete’de yayımlandığı 27.2.2018 tarihinden başlayarak geçmesi gereken on yıllık süre henüz dolmamıştır.

8. Açıklanan nedenlerle 25.6.2010 tarihli ve 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un 30. maddesinin 27.3.2015 tarihli ve 6639 sayılı Kanun’un 33. maddesi ile değişiklik yapılan (5) numaralı fıkrasının;

A. Birinci cümlesine yönelik itiraz başvurusunun Anayasa’nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun’un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince reddine,

B. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümlelere ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine,

karar verilmiştir.

B. Kanun’un 30. Maddesinin (6) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

9. 6216 sayılı Kanun’un 40. maddesinde Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurularda izlenecek yöntem belirtilmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasında, bir davaya bakmakta olan mahkemenin, bu davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa’ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda, bu fıkra da sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği kurala bağlanmış, anılan fıkranın (a) bendinde de “*iptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslı*”, Mahkemeye gönderilecek belgeler arasında sayılmıştır. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının, Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde de itiraz yoluna başvuran Mahkemenin gerekçeli kararında, Anayasa’ya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasa’nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yine İçtüzük’ün 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde de, Anayasa Mahkemesince yapılan ilk incelemede, başvuruda eksikliklerin bulunduğu tespit edilirse itiraz yoluna ilişkin işlerde esas incelemeye geçilmeksizin başvurunun reddine karar verileceği, (2) numaralı fıkrasında ise anılan fıkranın (b) bendi uyarınca verilen kararın, itiraz yoluna başvuran mahkemenin eksiklikleri tamamlayarak yeniden başvurmasına engel olmadığı belirtilmiştir.

11. 6001 sayılı Kanun’un 30. maddesinin itiraz konusu (6) numaralı fıkrasında, işletme hakkı verilen veya devredilen otoyollar veya erişme kontrolünün uygulandığı karayollarından ücret ödemedi geçiş yapan araçların ödemesiz geçişi tarihinden itibaren on beş günlük sürenin bitimini takip eden ilk iş gününde işletici şirketçe en yakın trafik kuruluşuna bildirileceği öngörülmüştür. Yapılan incelemede başvuran Mahkemenin ilgili fıkra ya yönelik Anayasa’ya aykırılık gerekçelerinin doğrudan ilgili fıkradaki düzenlemeye ilişkin bulunmadığı, dolayısıyla başvuru kararında söz konusu fıkranın Anayasa’ya hangi nedenlerle aykırı olduğuna ilişkin

gerekçeye yer verilmediği anlaşılmıştır. Buna göre bu fıkra ile ilişkin başvurunun yöntemine uygun olmadığından reddi gerekir.

12. Açıklanan nedenlerle 25.6.2010 tarihli ve 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 30. maddesinin (6) numaralı fıkrasına yönelik başvurunun, 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından, esas incelemeye geçilmeksizin reddine karar verilmiştir.

C. Kanun'un 30. Maddesinin 6639 sayılı Kanun'un 33. maddesiyle değişiklik yapılan (7) numaralı fıkrasının İncelenmesi

13. Kanun'un 30. maddesinin 6639 sayılı Kanun'un 33. maddesi ile değişiklik yapılan itiraz konusu (7) numaralı fıkrasında, geçiş ücreti ödenmeden geçiş yapılması hâlinde ödemesiz geçiş tarihini izleyen on beş gün içinde geçiş ücretini usulüne uygun olarak ödeyenlere bu maddenin (1) numaralı ve (5) numaralı fıkralarında belirtilen cezaların uygulanmayacağı öngörülmektedir.

14. Bakılmakta olan davada cezaya konu ihlalli geçiş eylemi 3996 sayılı Kanun çerçevesinde yapımı ve işletmesi özel şirkete devredilen otoyolda gerçekleşmiştir. İtiraz konusu kural, Karayolları Genel Müdürlüğü işletimindeki otoyollar ile erişme kontrolünün uygulandığı karayollarından geçiş ücreti ödenmeden geçiş yapılması hâlinde ödenecek idari para cezasını düzenleyen (1) numaralı fıkra ile 4046, 3465 ve 3996 sayılı Kanunlar çerçevesinde işletme hakkı verilen veya devredilen otoyollar veya erişme kontrolünün uygulandığı karayollarından geçiş ücreti ödenmeden geçiş yapılması hâlinde ödenecek cezayı düzenleyen (5) numaralı fıkra yönünden ortak ve geçerli kuraldır. Bu kapsamda bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek Kanun'un 30. maddesinin 6639 sayılı Kanun'un 33. maddesi ile değişiklik yapılan (7) numaralı fıkrasının esasının incelenmesi, esas incelemenin kuralda yer alan "...ile beşinci fıkrasında,..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

15. Ancak kuralın "...ile beşinci fıkrasında,..." ibaresine yönelik itiraz başvurusu, Anayasa Mahkemesinin 18.1.2018 tarihli ve E.2017/166, K.2018/8 sayılı kararıyla esastan reddedilmiş ve bu karar 27.2.2018 tarihli ve 30345 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

16. Anayasa Mahkemesince işin esasına girilerek verilen ret kararından sonra aynı kural hakkında yeni bir başvurunun yapılabilmesi için önceki kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı 27.2.2018 tarihinden başlayarak geçmesi gereken on yıllık süre henüz dolmamıştır.

17. Açıklanan nedenlerle 25.6.2010 tarihli ve 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 30. maddesinin 6639 sayılı Kanun'un 33. maddesiyle değişiklik yapılan (7) numaralı fıkrasının;

A. Esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin " ... ile beşinci fıkrasında ..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. "...ile beşinci fıkrasında..." ibaresine ilişkin itiraz başvurusunun, Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince REDDİNE,

karar verilmiştir.

III. HÜKÜM

25.6.2010 tarihli ve 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 30. maddesinin;

A. 27.3.2015 tarihli ve 6639 sayılı Kanun'un 33. maddesiyle değişiklik yapılan (5) numaralı fıkrasının;

1. Birinci cümlesine yönelik itiraz başvurusunun, Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince REDDİNE,

2. İkinci ve üçüncü cümlelerinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümlelere ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. (6) numaralı fıkrasına yönelik başvurunun, 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından, esas incelemeye geçilmeksizin REDDİNE,

C. 6639 sayılı Kanun'un 33. maddesiyle değişiklik yapılan (7) numaralı fıkrasının;

1. Esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin “ ... ile beşinci fıkrasında ... ” ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

2. “...ile beşinci fıkrasında...” ibaresine ilişkin itiraz başvurusunun, Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince REDDİNE,

28.2.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Zühtü ARSLAN	Engin YILDIRIM	Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye	Üye	Üye
Serruh KALELİ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Recep KÖMÜRCÜ

Esas Sayısı : 2018/10
Karar Sayısı : 2018/13

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Muammer TOPAL

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye

Kadir ÖZKAYA

Üye

Rıdvan GÜLEÇ

Üye

Recai AKYEL

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ